

ΕΝΤΟΣ ΕΠΟΧΗΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΙΟΥΛΙΟΥ 2011 • ΤΕΥΧΟΣ 71 • ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ΄

Επικίνδυνες σχέσεις: Η κρίση των κομμάτων και η ανάπτυξη των κοινωνικών κινημάτων

Διαπιστώνουμε από τις σελίδες αυτές, δυο χρόνια νωρίτερα, ότι το κομματικό σύστημα της χώρας βρισκόταν σε βαθιά και ανοιχτή κρίση. Αυτή η κρίση είχε ως υπόβαθρο τη γενικότερη κρίση του καπιταλισμού αλλά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που είναι σύμφυτα με την ιστορική ανάπτυξη του στην Ελλάδα. Η ένταση της οικονομικής κρίσης έφτανε να γίνει γενικότερη κοινωνική κρίση, κάτι που φάνηκε στην εξέγερση του Δεκεμβρίου 2008 και στη γενικότερη έκρηξη που δεν λέει να κοπάσει, παρά τα γιατροσόφια των μαθητευόμενων αλλά και των γεροκαρabanάδων του συστήματος. Η έκρηξη της κοινωνικής διαμαρτυρίας μπορεί να πάρει πολλές μορφές, θετικές ή αρνητικές, από το λεγόμενο «κίνημα των πλατειών» ως το ξενοφοβικό ρατσιστικό κυνήγι της εθνικής «καθαρότητας». Οι εποχές της συναίνεσης σε ένα μοντέλο πολιτικής και κομματικής κυριαρχίας που στηριζόταν στο κράτος και στη λαφυραγώγησή του έφτασε μοιραία στο τέλος του. Το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ άντλησαν από το κράτος εξουσίες, επιρροή, χρήμα, και εξυπηρέτησαν με αυτά ένα μεγάλο κοινωνικό φάσμα από τους μεγάλους επιχειρηματίες της εγχώριας και της διεθνούς αστικής τάξης ως τους μικροαστούς συμμάχους τους και τμήματα της εργατικής τάξης. Τα συνδικάτα των εργαζομένων εντάχθηκαν σε αυτό το σύστημα-καρτέλ και μαζί με τις μικρές «νίκες» εκλογικής σκοπιμότητας δημιούργησαν ένα ολόκληρο σύστημα εξουσίας, γραφειοκρατίας και επαγγελματικού συνδικαλισμού που από ένα σημείο και ύστερα αδυνατούσε να διατηρήσει τις εργατικές κατακτήσεις και στο τέλος ούτε την ίδια του την υπόσταση. Οι οικολογικοί αγώνες, παρά την ενσωμάτωση των μεγάλων οργανώσεων στους σχεδιασμούς του κράτους και των επιχειρήσεων (πράσινος καπιταλισμός) και τη δυστοκία συγκρότησης πράσινου κόμματος με συνεπή και ανοδική πορεία με διάρκεια, ανέδειξαν με κινηματικό τρόπο τα θέματα της κα-

ταστροφής του περιβάλλοντος (π.χ. αντι2004, Ελαιώνας, Ελληνικό, αυτοκινητόδρομοι κ.ά) και την οργάνωση στη βάση της άμεσης δημοκρατίας, προτού αυτό τεθεί ως διακύβευμα με το κίνημα των πλατειών. Οι επιτροπές και το κίνημα «Δεν Πληρώνω» συσπείρωσαν, για πρώτη φορά, στις γραμμές τους πολίτες από διάφορα ιδεολογικά και πολιτικά ρεύματα ή ανένταχτους και ανέπτυξαν ένα ιδιαίτερα μαζικό και δυναμικό κίνημα για τα ελληνικά δεδομένα.

Από την κρίση του κομματικού συστήματος γεννήθηκαν τα μύρια όσα κόμματα και κομματίδια που δεν καταφέρνουν να συγκινήσουν παρά μικρά τμήματα του πληθυσμού που ακολουθούσε το δίδυμο ΠΑΣΟΚ-ΝΔ. Ακόμη και ο ακροδεξιός ΛΑ.Ο.Σ., που όσο και αν φιλοτέχνησε μια θολή εικόνα κόμματος-αντικόμματος στη φάση της έντασης της κρίσης, συμβιβάστηκε με το κομματικό κατεστημένο αναζητώντας ρόλο εν ονόματι της «εθνικής σωτηρίας». Από εκεί και πέρα, Σπίθες και Άρματα, Συμμαχίες και Αριστερές Δημοκρατικές και μη, προσπαθούν με παλιά υλικά να οικοδομήσουν «νέα» κομματικά μορφώματα δεξιά και κεντροαριστερά.

Οι πλατείες έδειξαν πως μπορούν να φιλοξενήσουν έναν ολόκληρο κόσμο που αναζητά ενστικτώδικα μια νέα λύση. Αρνείται το παλιό παρ' όλο που υπάρχουν νοσταλγοί ενός χαμένου παρελθόντος θαμμένου στα μπάζα του ριζοσπαστικού θολού οικοδομήματος της δεκαετίας του '70. Αρνείται να καπελωθεί από τις παλιές κομματικές λογικές, παρ' όλο που καταλαβαίνουν πως σε κάποια καμπή θα χρειαστούν την έννοια και τους μηχανισμούς της πολιτικής οργάνωσης. Θα δημιουργηθούν μορφές κοινωνικού κινήματος νέου τύπου; Θα αποσυρθεί ο κόσμος από το προσκήνιο δίνοντας άλλη μια ανάσα στο ετοιμοθάνατο κομματικό σύστημα; Και για να θέσουμε πιο θεωρητικά τα σημερινά ερωτήματα: Ποια είναι η σχέση της κρίσης των κομμάτων και της πορείας των κοινωνικών κινημάτων; Ή αλλιώς,

είναι η κρίση των κομμάτων που δημιουργεί κινήματα ή η άνοδος των κινημάτων που την προκαλεί; Υπό ποιες προϋποθέσεις κινήματα μετατρέπονται σε κόμματα;

Στα ερωτήματα αυτά είναι αφιερωμένο όχι μόνο το σημερινό «Εντός Εποχής» αλλά και ορισμένα από τα επόμενα, μιας και η ζωή συνεχίζεται και θέτει κι άλλα ερωτήματα προς απάντηση. Ο Μιχάλης Ψημίτης εισαγωγικά τονίζει ότι «στα κόμματα και στα κινήματα της εμπειρικής πραγματικότητας δεν υπάρχει κάτι το εγγενές, κάποιο κατασκευαστικό χαρακτηριστικό, που αναπόφευκτα προσδιορίζει τη μεταξύ τους σχέση. Αν, επομένως, υπάρχει σήμερα κάτι που διαμορφώνει τη σχέση τους μάλλον με έναν ορισμένο τρόπο παρά με έναν άλλο, τότε οφείλουμε να αναζητήσουμε ως προσδιοριστικό παράγοντα αυτό το συγκεκριμένο «κάτι» ήτοι «μαζί με την ανάλυση των σχέσεων δύναμης και των μορφών οργάνωσης των συλλογικών μορφών δράσης (κόμματα, συνδικάτα, ομάδες συμφερόντων, κινήματα), οφείλουμε να εξετάσουμε επίσης τα δυναμικά δεδομένα πρόσληψης, νοσηματοδότησης και στάσης των ανθρώπων...». Κι αν σταθεί δυνατή η σημασιοδότηση και η συνειδητοποίηση από τους ανθρώπους ότι είναι καιρός να περάσουν οι διεκδικήσεις τους σε ανώτερο επίπεδο, τι μέλλει γενέσθαι; Στο ερώτημα αυτό ανιχνεύσαμε μια πρώτη απάντηση στην έννοια του «κινηματικού κόμματος» που παραθέτει ο Χέρμπερτ Κίτσελτ περιγράφοντας τους όρους και τις προϋποθέσεις συγκρότησης του πολιτικού αυτού μορφώματος, που πολλοί προσπαθούν σήμερα να λανσάρουν στην Ελλάδα ως απάντηση στην κρίση του κομματικού συστήματος χωρίς επιτυχία (έλεος, ακόμη κι η πιο «κατεστημένη φιγούρα» του σημερινού πολιτικού συστήματος, η Ντόρα Μητσοτάκη τόλμησε να χρησιμοποιήσει τον όρο κίνημα για το θνησιγενές πολιτικό της μαγαζάκι!).

Του
Θανάση
Τσοακίρη